

อำนาจหน้าที่และบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา

ในบทนี้จะได้กล่าวถึง 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่กำหนดไว้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการ หรือกิจการต่าง ๆ อันยังผลประโยชน์ให้แก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใด¹

เนื้อหาส่วนที่ 2 จะเป็นการกล่าวถึง บทบาทของวุฒิสมาชิกสายทหาร ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 โดยได้เสนอบทบาทการต่อสู้ของวุฒิสมาชิกสายทหาร ซึ่งมีการต่อสู้ในระบบทางรัฐสภา และนอกระบบ คือ การทำรัฐประหาร คือบทบาทของยังเติร์กในรูปแบบของการรัฐประหาร เมื่อ 1 เมษายน 2524 พันเอก มนูญ รูปขจร เป็นหัวหน้าก่อการกบฏ ต่อจากนั้นเป็นบทบาททางรัฐสภาของพันเอกจำลอง ศรีเมือง ในการยับยั้งร่างกฎหมายพระราชบัญญัติทำแท้ง และการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่อง วิธีการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ กรณีคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของนายวีระ มุสิกพงศ์

กรณีคณะกรรมการวิสามัญตั้งบราชการลับของกองทัพบก ตอนสุดท้ายคือ การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521, มาตรา 84 วรรค 1.

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภาในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภาโดยทั่วไปแล้วมักจะประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งและมีอำนาจจำกัดจะเห็นจากวุฒิสภาของอังกฤษ หรือที่เรียกว่า สภาขุนนาง (House of Lords) เป็นต้น สำหรับวุฒิสภาของไทย ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ และจะกำหนดอำนาจหน้าที่และคุณสมบัติวุฒิสมาชิกต่าง ๆ กัน รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรคือ รัฐธรรมนูญ 2489, รัฐธรรมนูญ 2492, รัฐธรรมนูญ 2511, รัฐธรรมนูญ 2517, เฉพาะรัฐธรรมนูญ 2489² เรียกสภาสูงว่า "พฤฒิสภา" ฉบับอื่น ๆ เรียก วุฒิสภา การกำหนดให้มีสภาสูงหรือวุฒิสภา โดยหลักการก็เพื่อช่วยถ่วงดุลของสภาล่าง (สภาผู้แทนราษฎร) ให้เป็นไปด้วยความประณีตและรอบคอบ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวสภาสูง จึงต้องประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิสูง มีประสบการณ์มา³ อย่างไรก็ตาม วุฒิสภามักจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหาร หรือเป็นพลังของฝ่ายรัฐบาลที่จะถ่วงดุลกับพลังของสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีวุฒิสภา มักจะกำหนดให้หน้าที่ในการเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกเป็นของนายกรัฐมนตรี ยกเว้นรัฐธรรมนูญฯ 2492 ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา การมีวุฒิสภาก็เพื่อที่จะให้มือถ่วงดุลทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญจึงมักกำหนดให้วุฒิสภามีคุณสมบัติสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่นในด้านอายุ รัฐธรรมนูญฯ 2489 กำหนดไว้ 40 ปี (แต่บทเฉพาะกาลกำหนดเพียง 35 ปี) เท่ากับรัฐธรรมนูญฯ 2492 และรัฐธรรมนูญฯ 2511 รัฐธรรมนูญฯ 2517 กำหนดไว้ 35 ปี รัฐธรรมนูญฯ 2492, รัฐธรรมนูญฯ 2517 ห้ามข้าราชการประจำเป็นวุฒิสมาชิกในขณะที่รัฐธรรมนูญฯ 2490 และรัฐธรรมนูญฯ 2511 ไม่บัญญัติห้ามไว้ คุณสมบัติด้านอื่นก็มักกำหนดไว้เพียงต้องมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เฉพาะรัฐธรรมนูญฯ 2489 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นวุฒิสมาชิกไว้สูงเป็นพิเศษ

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517, มาตรา 101 และ 107.

³ ธานีรินทร์ ทรัพย์วิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2524), หน้า 11.

คือ "มีวิถยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี หรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว"⁴ | จำนวนวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นไม่เท่ากัน รัฐธรรมนูญ 2489 กำหนดจำนวนไว้ 80 คน, รัฐธรรมนูญ 2490 ให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญ 2517 กำหนดจำนวนไว้ 100 คน, และรัฐธรรมนูญ 2511 ให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วาระในการดำรงตำแหน่งของวุฒิสมาชิก รัฐธรรมนูญ กำหนดไว้เหมือนกันว่า มีวาระ 6 ปี แต่ในวาระเริ่มแรกเมื่อเริ่มแต่งตั้งแล้วครบกำหนด 3 ปี ให้จับสลากออกครึ่งหนึ่ง และให้ผู้ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นผู้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นวุฒิสมาชิกเลือกสรรถวายรายชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งใหม่ ต่อจากนั้นแต่ละคนก็จะอยู่ครบ 6 ปี ซึ่งเท่ากับว่าทุก ๆ 3 ปี วุฒิสมาชิก จะครบวาระทีละครึ่งหนึ่ง เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลได้ ผู้ที่ครบวาระไปแล้วมีสิทธิได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ ในกรณีที่ตำแหน่งวุฒิสมาชิกว่างลง เพราะการลาออกหรือหมดสมาชิกภาพก่อนครบวาระ ให้มีการแต่งตั้งซ่อมได้ และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแทนจะมีสิทธิอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนเป็นแทน หน้าที่วุฒิสภาโดยทั่วไปคือ การกลั่นกรอง ร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว รัฐธรรมนูญบางฉบับแม้จะให้วุฒิสภา แต่ไม่ให้สิทธิวุฒิสภาในการที่จะลงมติถอดถอนรัฐบาลทั้งคณะหรือรายบุคคล รัฐธรรมนูญที่จำกัดสิทธิของวุฒิสมาชิกในการที่จะควบคุมรัฐบาลคือรัฐธรรมนูญ 2492 และรัฐธรรมนูญ 2517 การปิดเปิดสมัยประชุมของวุฒิสภาจะพร้อมกับสภาผู้แทนราษฎรและในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ วุฒิสภาจะเปิดประชุมไม่ได้ ยกเว้นแต่มีความจำเป็นที่จะทำหน้าที่เป็นรัฐบาลนามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เช่น ให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม หรือกฤษฎีกา

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 (ฉบับปัจจุบัน) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2521

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489, มาตรา 25.

ลักษณะสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ที่บทเฉพาะกาล ซึ่งกำหนดไว้ว่าในระยะ
เวลา 4 ปี ภายหลังจากการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้บท
เฉพาะกาลมีผลใช้บังคับอยู่เมื่อวาระสภาผู้แทนราษฎรหมดลงไปจึงจะยกเลิกบทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลที่สำคัญ ซึ่งจะต้องสิ้นสุดลงในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2524
(วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง) ได้แก่

1. บทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะต้องใช้วิธี
เลือกตั้งแบบ "รวมเขต-รวมเบอร์" แทนที่จะเป็นแบบ "แบ่งเขต-เรียงเบอร์"
2. บทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสถานภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
คือพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง จะต้องส่งผู้สมัครไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนผู้แทนราษฎรทั้งหมดอันพึงมีได้ในการเลือกตั้งครั้งนั้น และผู้สมัครจะต้องสังกัดพรรค
การเมือง
3. บทบัญญัติเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งทางการเมืองคือ ข้าราชการประจำ
จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีหรือตำแหน่งทางการเมืองอื่นไม่ได้
4. บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจวุฒิสภาคือ วุฒิสภามีอำนาจลดน้อยลง กล่าวคือ
วุฒิสมาชิกจะไม่มีสิทธิพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้ ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
  - 4.1 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณราย
จ่าย
  - 4.2 การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
หรือทั้งคณะ
  - 4.3 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีแจ้งว่าเป็นร่างพระราช
บัญญัติสำคัญอันเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ หรือเศรษฐกิจของประ
เทศ
  - 4.4 การพิจารณาพระราชกำหนด

วุฒิสภาในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้ "วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด"⁵ จะเห็นได้ว่า สมาชิกวุฒิสภานั้นพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิสมาชิกต่าง ๆ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการฯ แต่งตั้งและสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมิได้ เพราะถ้าสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมืองได้แล้วอาจทำให้อำนาจในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมือง อันจะทำให้อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรอง ความสุขุมรอบคอบของวุฒิสภาต้องเสียไป

จำนวนวุฒิสภา มาจากการแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 3/4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁶ การแต่งตั้งวุฒิสภาในระยะแรกต้องแต่งตั้งในวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁷ โดยพระบรมราชโองการฯ มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ ในทางปฏิบัติจึงเท่ากับเป็นการให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกสรรหาตัวบุคคลมาเป็นวุฒิสมาชิกนั่นเอง

อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา⁸

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภานั้น สมาชิกวุฒิสภา

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521, มาตรา 84 วรรค 1.

⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 84.

⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 201.

⁸ จเร พันธุ์เปรื่อง, "อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา," รัฐสภาสาร (31

และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน เกี่ยวกับเรื่องที่จะพิจารณาโดยที่ ประชุม
 ร่วมกันของรัฐสภาขึ้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา 148 และมาตรา 203 เท่านั้น
 สำหรับการประชุมร่วมกันตามมาตรา 203 รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ใช้เฉพาะในระยะ 4 ปีแรก
 นับแต่วันแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา คือนับจากวันที่ 22 เมษายน 2522 ซึ่งปัจจุบันการประชุม
 ร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา 203 จะมีขึ้นไม่ได้อีกต่อไป เพราะสภาพบังคับของบทเฉพาะ
 กาลได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่การประชุมตามมาตรา 143 นั้นใช้บังคับได้ตลอดไปเพราะอยู่ในบท
 ทวารของรัฐธรรมนูญ

การประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา 203 ในขณะที่ใช้บทเฉพาะกาลของ
 รัฐธรรมนูญอยู่นั้นจะเห็นได้ว่าสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้มีส่วนอย่างมากที่ทำให้รัฐบาลในขณะนั้น
 คง คือเป็นที่เลี้ยงให้กับรัฐบาล ทำให้สภาผู้แทนราษฎรล้มรัฐบาลได้ยาก เพราะสมาชิกวุฒิสภา
 มีสิทธิเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเกี่ยวกับ
 เรื่องต่อไปนี้

ก. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่าง
 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย

ข. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือ
 ทั้งคณะ

ค. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีแจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติ
 สำคัญอันเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ หรือเศรษฐกิจของประเทศและ
 ประธานรัฐสภา เห็นชอบด้วย

ง. การพิจารณาพระราชกำหนด

จะเห็นได้ว่า การประชุมร่วมกันของรัฐสภาดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญ และมีผล
 ต่อความมั่นคงของรัฐบาล รัฐธรรมนูญในบทเฉพาะกาลจึงให้สมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้ประคับ
 ประคองรัฐบาลให้มั่นคง แต่ถึงแม้สมาชิกวุฒิสภาจะมีสิทธิเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎร สมาชิกวุฒิสภาก็ไม่มีอำนาจเข้าชื่อในการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็น
 รายบุคคลหรือทั้งคณะ

นับจากวันที่ 22 เมษายน 2526 เป็นต้นมา บทเฉพาะกลางของรัฐธรรมนูญได้สิ้นสุดภาคบังคับ การประชุมร่วมของรัฐสภาตามมาตรา 203 จึงมีขึ้นอีกไม่ได้ ต่อแต่นี้ไป สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะประชุมร่วมกันได้ เฉพาะกรณีที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 143 ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น ซึ่งการประชุมร่วมนั้น ทั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเท่าเทียมกัน กิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ตามมาตรา 143 จะต้องกระทำในที่ประชุมร่วมของรัฐสภา⁹

1. การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
2. การปฏิญาณตนเองของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา
3. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อยกฐานะว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467
4. การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ
5. การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ ที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย และพระราชทานคืนมายังรัฐสภาหรือเมื่อพ้น 90 วัน แล้วมิได้พระราชทานคืนมา
6. ให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนด 90 วัน
7. การเปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญครั้งแรก
8. การตีความรัฐธรรมนูญในปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา
9. การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน
10. การเปิดอภิปรายทั่วไปตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน
11. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม
12. การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาที่ทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ
13. การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ
14. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ในกรณีนี้สมาชิกวุฒิสภาไม่มีสิทธิจะเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในที่ประชุมวุฒิสภา ¹⁰

วุฒิสภา อันประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง ในปัจจุบันจะทำหน้าที่สำคัญในการเสริมสร้างกลไกภายในของรัฐสภา เพื่อให้การปฏิบัติงานของรัฐสภาเป็นไปด้วยความสมบูรณ์รอบคอบ ซึ่งก็ได้แก่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นอกจากนี้วุฒิสภายังมีอำนาจในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ และการตั้งกรรมาธิการศึกษาปัญหาต่าง ๆ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหลังจากระยะเวลาการใช้ทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง พระราชบัญญัติทุกฉบับที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเสร็จแล้ว สภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ในการนี้วุฒิสภามีอำนาจในการพิจารณาได้ 3 ทาง คือ เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร (ยับยั้ง) หรือแก้ไขเพิ่มเติมจากที่สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบแล้ว และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาจะกระทำเป็นสามวาระ การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดพระราชกำหนดที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น

วาระที่ 1 จะเป็นการพิจารณาลงมติว่าจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นหรือไม่ ถ้าวุฒิสภามีมติรับหลักการก็จะเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่สอง แต่ถ้าไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะถูกยับยั้งไว้ก่อน

วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมาธิการของวุฒิสภา ในช่วงนี้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเสนอคำแปรญัตติ และเข้าชี้แจงในคณะกรรมาธิการ รวมทั้งขอสงวนคำแปรญัตติของตนเพื่อจะชี้แจงเมื่อเข้าที่ประชุมวุฒิสภาได้ เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจะเสนอสู่การพิจารณาของวุฒิสภา เพื่อพิจารณาชื่อร่าง คำปรารภ และพิจารณาเรียง

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

มาตรา ในการนี้สมาชิกวุฒิสภาสามารถอภิปรายได้ในข้อที่มีการแก้ไข และทรงที่มีผู้ขอสงวน
คำแปรญัตติ เสร็จแล้วจะเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่ 3

วาระที่ 3 การพิจารณาในวาระที่ไม่มีการอภิปรายที่ประชุมวุฒิสภาจะลงมติว่า
เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือแก้ไขเพิ่มเติมจากที่สภาผู้แทนราษฎร
ให้ความเห็นชอบแล้ว

กรณีที่วุฒิสภามีมติเห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร (ทั้งวาระที่ 1 และวาระที่ 3)
ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนจนกว่าเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไป หากสภาผู้
แทนราษฎรยืนยันตามร่างเดิม ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้
แทนราษฎร ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมา-
ภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมาย ตามคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรีในกรณีฉุกเฉินที่มีความ
จำเป็นเร่งด่วน หรือกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการภาษีอากรหรือเงิน
ตรา นั้น การพิจารณาในปัจจุบัน เมื่อพระราชกำหนดผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
แล้ว จะเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาในการนี้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิจะพิจารณาอภิปรายและ
ออกเสียงลงมติได้ตามที่ตนเห็นสมควร ถ้าวุฒิสภามีมติอนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็มีผลบังคับ
เป็นพระราชบัญญัติต่อไป

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด ก็ให้ส่งพระราชกำหนดนั้นกลับคืนไปให้
สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาใหม่ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มาก
กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้พระราชกำหนดนั้นตก
ไป แต่ถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนน
เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร พระราชกำหนดนั้นก็จะ
ไม่มีผลบังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดของวุฒิสภาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการกลั่นกรองเพื่อความสุขุมรอบคอบอีกครั้งหนึ่ง หลังจากผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และในการนี้ เท่ากับเป็นการควบคุมให้ฝ่ายบริหารออกพระราชกำหนดด้วยความรอบคอบและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติจริง ๆ เพราะพระราชกำหนดที่ออกมานั้นอาจไม่ได้รับการอนุมัติจากวุฒิสภาก็ได้

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การที่รัฐธรรมนูญนั้นบัญญัติให้วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงทำให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ปัจจุบันถึงแม้สมาชิกวุฒิสภาจะไม่มีอำนาจในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อพิจารณาญัตติไม่ว่างใจอย่างในช่วงที่ใช้ห้วงเวลา แต่สมาชิกวุฒิสภาก็สามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ โดยการตั้งกระทู้ถามการเสนอญัตติขอให้วุฒิสมาชิกพิจารณาปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้วุฒิสภายังมีคณะกรรมการสามัญประจำสภาและคณะกรรมการวิสามัญ คณะกรรมการคณะต่าง ๆ ของวุฒิสภาจะเป็นเครื่องมือของวุฒิสภาในการพิจารณาศึกษาปัญหาต่าง ๆ ตามที่วุฒิสภามอบหมาย เพื่อเสนอข้อคิดเห็นให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหา¹¹

- การตั้งกระทู้ถาม ในที่ประชุมวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา กระทู้ถามนั้นจะเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือนโยบายก็ได้ ส่วนการตอบกระทู้ถามนั้นจะต้องในราชกิจจานุเบกษาหรือตอบในที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้ แล้วแต่สมาชิกวุฒิสภา ผู้ตั้งกระทู้ถามจะระบุว่าให้ตอบโดยวิธีไหน การตั้งกระทู้ถามในปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบอาจจะไม่ตอบก็ได้ ถ้าเห็นว่าเรื่องถามนั้นยังไม่สมควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์ของแผ่นดิน

- การเสนอญัตติ สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิที่จะเสนอญัตติเกี่ยวกับปัญหาของประเทศชาติ เพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาและลงมติว่าจะแก้ปัญหาอันนั้นอย่างไร โดยเสนอแนะผลของการพิจารณาลงมติในเรื่องนั้น ๆ ต่อรัฐบาล เพื่อดำเนินการแก้ปัญหา

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

- **ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน** โดยคณะกรรมการวุฒิสภามีคณะกรรมการ
 ติการประจำสภาคณะต่างๆ (ปัจจุบันมี 13 คณะ) ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่เป็นสมาชิก
 วุฒิสภาทั้งหมด และวุฒิสภายังอาจแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญที่ประกอบด้วยกรรมการ
 ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาและบุคคลภายนอกทั้งคณะ กรรมการวิสามัญและวิสามัญของวุฒิสภาจะ
 เป็นกลไกในการศึกษาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

บทบาทของวุฒิสมาชิกสายทหารภายใต้การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พหุศักราช 2521

การแทรกแซงทางการเมืองของวุฒิสมาชิกสายทหารกรณีกบฏ 1 เมษายน 2524

การกล่าวถึงบทบาทของวุฒิสมาชิกสายทหาร กรณีกบฏ 1 เมษายน 2524 สามารถอธิบายได้ถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่รุนแรงที่สุดได้อีกประการหนึ่ง การกบฏครั้งนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า วุฒิสมาชิกที่เป็นทหารส่วนหนึ่งยังต้องการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยวิธีปฎิวัติรัฐประหาร ในขณะที่เดียวกันก็มีวุฒิสมาชิกสายทหารเช่นเดียวกันที่เป็นผู้ต่อต้านการปฎิวัติครั้งนี้จนกลายเป็นกบฏไปในที่สุด ผู้จัดการที่สำคัญและเป็นวุฒิสมาชิกอยู่ในขณะก่อนการกบฏเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 มี 9 คนคือ¹²

1. พลเอกสัณห์ จิตรปฏิมา รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าคณะปฎิวัติ
2. พลโทวสิน อิศรางกูร ณ อยุธยา แม่ทัพกองทัพบกที่ 1 เป็นรองหัวหน้าคณะปฎิวัติ
3. พันเอกมณูญ รูปขจร ผู้บังคับการกองพันทหารม้าที่ 4 เป็นเลขาธิการคณะปฎิวัติ
4. พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 2 จังหวัดปราจีนบุรี
5. พันเอกพัลลภ ปิ่นมณี ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี
6. พันเอกชาญบุรณ์ เพ็ญตระกูล ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 31 จังหวัดลพบุรี

¹²ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ยิงเตีร์กับทหารประชาธิปไตย : การวิเคราะห์บทบาทในการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ปรีชาการพิมพ์, 2525), หน้า 117-118.

7. พันเอกปรีดี รามสูตร ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์
8. พันเอกสาคร กิจวิริยะ ผู้บังคับการกองพันสารวัตรทหารบก
9. พันเอกปราบ โชติกเสถียร รองผู้บังคับการกองพันสารวัตรทหารบก

ส่วนผู้ต่อต้านการกบฏที่สำคัญ ได้แก่ พลตรีอาทิตย์ กำลังเอก (ยศขณะนั้น) จาก
แถลงการณ์ของคณะปฏิวัติพอสรุปมูลเหตุของการกบฏได้ดังนี้

1. เพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วนของชาติทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาพื้นฐาน อันได้แก่
ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง
และปัญหาด้านสังคมอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และ
ความผาสุกของประชาชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่อาจแก้ไขด้วยวิถีทางปกติหรือวิถีทางรัฐสภา
ซึ่งมีขั้นตอนมากมาย และปรากฏว่ามีการต่อต้านจากกลุ่มที่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตน
ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องใช้วิธีเฉียบขาดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. เพื่อวางพื้นฐานที่มั่นคงให้แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยจะสร้าง
ระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง
คณะปฏิวัติมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างให้เป็นผลสำเร็จให้จงได้ โดยที่คณะปฏิวัติเชื่อว่าระบอบ
ประชาธิปไตยนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาพื้นฐานได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง
และเนื่องจากปัญหาดังกล่าวนี้นี้ไม่ได้รับการเหลียวแลแก้ไขอย่างจริงจังมาเป็นเวลาช้านาน
คณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเชื่อว่าจะจะเป็นระยะเวลา
ไม่เกิน 2 ปี นับแต่ทำการยึดอำนาจเป็สตันไปจนถึงปี พ.ศ. 2526 อันเป็นระยะเวลาเดียวกับที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ได้กำหนดให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยก้าวไปสู่ความ
สมบูรณ์

พลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์ วุฒิสมาชิกท่านหนึ่งในขณะนั้นได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการ
ปฏิวัติ 1 เมษายน 2524 ในเรื่องบทบาทของยังเติร์กทำการปฏิวัติว่า

"เพราะได้มีการแต่งตั้งนายทหารที่คุมกำลังต่าง ๆ เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง
มากเกินไป อย่างพันเอก ประจักษ์ เป็นทั้งผู้คุมกำลังและวุฒิสมาชิก ทำให้แก่

ข้าส์มาตลอด ทำให้ทหารอื่น ๆ ก็อยากจะตั้งขึ้นบ้าง เพราะอยากมีชื่อเสียง เท่าที่
ผ่านมาเมื่อผมเป็น ผบ.ทบ. ผมรู้เชิงจึงพยายามคุมไว้"¹³

บทบาทของยัง เติร์กในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติการทำแท้ง

บทบาทที่สำคัญของ วุฒิสมาชิกที่เป็นทหารต่อพรรคการเมืองอีกครั้งหนึ่งก็คือ การที่
พ.อ.จำลอง ศรีเมือง (ยศขณะนั้น) ได้ลาออกจากตำแหน่ง เลขาธิการนายกรัฐมนตรี¹⁴
เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2524 เพื่อประท้วงต่อการที่คณะรัฐมนตรียอมให้ผ่านกฎหมายทำแท้ง
เสรีให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีบางท่านที่สนับสนุนกฎหมายนี้ บางท่าน
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

พ.อ.จำลอง ศรีเมือง ขณะนั้นดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกด้วย ได้พยายามรณรงค์
ต่อสู้กับกฎหมายฉบับนี้จนกระทั่งในที่สุด กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถประกาศออกใช้ได้ ต้องตก
ไปในที่สุด

การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องวิธีการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์

การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ เป็นความพยายามของกองทัพ ซึ่งต้องการให้ยึดบท
เฉพาะกาลออกไปอีก 4 ปี และให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมืองได้ รวมทั้ง
ให้มีการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ นับเป็นการประกาศตนเข้ามา
เล่นการเมืองอย่างเปิดเผยของนายทหารบางคน¹⁵

¹³"บาดแผลจากการปฏิวัติ 1 เมษายน 2524 จะสมานแผลกันอย่างไร," มติชน
สุดสัปดาห์ 4 (12-18 เมษายน 2524) : 14.

¹⁴"แท้งตั้งแต่ยังไม่ท้อง" มติชนสุดสัปดาห์ 4 (25-21 ตุลาคม 2524) : 7.

¹⁵"รัฐธรรมนูญฉบับ "อภัยศ" ผ่านวาระสาม...", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29
(20 มีนาคม 2526) : 4-5.

โดยหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นายสมัคร สุนทรเวช นักการเมืองได้เคลื่อนไหวเพื่อที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนของการเลือกตั้ง

เดือนกันยายน 2525 พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ วุฒิสมาชิกและกรรมการในรัฐสภา แสดงทรรศนะในที่ประชุมกรรมการว่า เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการเลือกตั้งเป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบกได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าหากมีการเปิดประชุมก็จะไปร่วมด้วย และในเวลา 19.00 น. วันนั้นได้มีการสังสรรค์กันในระหว่างวุฒิสมาชิกที่โรงแรมนิวมรินทร์ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการสังสรรค์เพื่อรวบรวมรายชื่อขอเปิดสภาพร้อมกับ ส.ส.¹⁶

ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2526 พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เห็นด้วยกับความเห็นของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ทุกประการและขอสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยระบุว่าที่ตนกล่าวนี้ในฐานะทหารและวุฒิสมาชิก เพราะการเลือกตั้งแบบรวมเขตเบอร์เดียวนี้เป็นแบบใหม่ เร็วเกินไปสำหรับประเทศไทย และขัดกับหลักปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ได้กล่าวว่าทหารมีหน้าที่รักษาราชบัลลังก์ และความสงบเรียบร้อย หากสถานการณ์เลวร้ายเกินไปจนถึงขั้นอันตรายต่อความมั่นคง ทหารก็อาจจะต้องออกมาเอ็กเซอร์ไซส์

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้แสดงทรรศนะ โดยให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่า ไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบรวมเขตหมายเลขเดียว เพราะเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน แต่เห็นด้วยกับการคงอำนาจวุฒิสมาชิก ข้าราชการประจำและพนักงานรัฐวิสาหกิจไว้

¹⁶ สยามจคมหายเหตุ 8 (18-24 กุมภาพันธ์ 2526) : 198.

วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2526 พลเอกสายหยุด เกิดผล ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในขณะที่นั้นและเป็นวุฒิสมาชิกด้วยกล่าวว่า หน้าหน้าที่ของทหารคือรักษาความสงบเรียบร้อยกับฝ่ายปกครองบ้านเมือง ทหารไม่ควรใช้เวลาสติปัญญาและเครื่องมือเครื่องมือมุ่งไปทางด้านนี้ ควรให้นักการเมืองดำเนินการกันเอง

วันที่ 16 มกราคม 2526 พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์, นายอุกฤษ มงคลนาวิน และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม ได้ร่วมกันออกรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง โดยพลตรีพิจิตร กล่าวว่าขอเอาเกียรติเป็นเดิมพันว่าทหารมีข้อมูลที่จะมีการทุ่มเงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งแบบรวมเขตเบอร์เดียว และจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคง

วันที่ 17 มกราคม 2526 นายพิภพ อะสีติรัตน์ โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ไทย เปิดเผยว่า พรรคได้ประชุมมา 2 ครั้งแล้ว มีมติยืนยันว่า ถ้าแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มาเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ พรรคเอาด้วยทันที ส่วนเรื่องอื่นยังไม่หยุดกัน

พรรคชาติไทยออกแถลงการณ์ว่า ไม่ขัดข้องที่จะร่วมเปิดประชุมสมัชชาสามัญวิสามัญเพื่อแก้ไขเรื่องการเลือกตั้งที่เห็นว่าเหมาะสม หากให้เลือกเป็นแต่ละเขตมีผู้แทน 1 คนก็จะยิ่งดี ส่วนสาระสำคัญอื่น ๆ ในการแก้ไขนั้น พรรคจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนให้มากที่สุด

วันที่ 20 มกราคม 2526 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้ออกปราศรัยทางโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 5 ในโอกาสที่ขอลาออกจากตำแหน่งวุฒิสมาชิก โดยได้แถลงเหตุผลต่าง ๆ ที่ฝ่ายทหารออกมาเคลื่อนไหวให้ ส.ส. ลงชื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลที่ลาออกว่า เนื่องจากความคิดเห็นของตนไม่ได้รับการยอมรับ และเห็นว่าถึงจะอยู่ต่อไปก็ไม่อาจทำประโยชน์อะไรได้เปลืองงบประมาณเปล่า ๆ

วันที่ 21 มกราคม 2526 พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ พร้อมด้วยนายทหารที่เป็นวุฒิสมาชิก จำนวน 8 นาย ได้ขอลาออกจากตำแหน่งวุฒิสมาชิกด้วย คือ พลตรีประชุมพิบูลภานุวัช น พลตรีพิศิษฐ์ เหมะบุตร พลตรีวิมล วงศ์วานิช, พันเอกสุเทพ สีระรา, พัน

เอกอัครราชทูต ศศิประภา, พันเอกอัมพร เสวตเสวณี และพันเอกศักดิ์ศรี แข็งแรง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการลาออกว่าไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์

พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ แจ้งว่ากำลังพยายามหารายชื่อให้ครบ 176 เสียง เพื่อขอเปิดสภาสมัยวิสามัญให้ได้

วันที่ 23 มกราคม 2526 พลโทชวลิต ยงใจยุทธ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ตอนนี้ไม่ขอยุ่งเกี่ยวอะไร แต่ร้องเป็นทำนองเพลงว่า "ถ้าขาดฉันแล้ว เธอจะรู้สึก"

วันที่ 24 มกราคม 2526 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้ออกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยยืนยันในแง่ที่จะต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ พร้อมกับขอให้วุฒิสมาชิกสายกองทัพยุติการลาออก สำหรับที่ลาออกไปแล้วนั้นต้องขอขอบคุณในความรู้สึกร่วมตัวของแต่ละคน และในวันเดียวกันนั้นได้มีวุฒิสมาชิกลาออกอีก 4 คน คือ พลโทสมชิตพันธุ์ พลตรีชัยชนะ ธารีฉัตร พันเอกเชษฐา รุานะจาโร และพันเอกวัฒนชัย ฉายเหมือนวงศ์

วันที่ 27 มกราคม 2526 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้เรียกพลตรีประมาธ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคชาติไทย เข้าพบเพื่อหารือที่บ้านสี่เสาเทเวศร์เกี่ยวกับการเปิดสภาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยพลเอกเปรม แจ้งว่าเนื่องจากรัฐบาลได้แถลงท่าทีไปแล้วว่า จะให้เปิดสภาเป็นเรื่องของ ส.ส. จึงเห็นควรให้พลตรีประมาธ อติเรกสาร เป็นผู้ดำเนินการด้าน ส.ส.ต่อไป

นายกระมล ทองธรรมชาติ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและวุฒิสมาชิกแถลงว่า ตนได้เคยแสดงทรรศนะว่าไม่เห็นด้วยการเลือกตั้งแบบรวมพรรคหมายเลขเดียว และเสนอให้มีการยุบสภา เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งหาก ส.ส. ลาออกเกินจำนวนครึ่งหนึ่งก็ยุบสภาได้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถทำได้แล้ว เนื่องจากสภาเหลือเวลาไม่ถึง 90 วันและไม่มี

สาเหตุที่จะทำเช่นนั้นด้วย ฉะนั้นจึงเป็นที่ค่อนข้างแน่นอนว่าจะมีการเลือกตั้งแบบรวมเขต
หมายเลขเดียว¹⁷

พลเอกสิทธิ จิโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แถลงว่า บ้านเมือง
ควรได้พัฒนาไปตามลำดับ โดยไม่หยุดชะงัก ฉะนั้นรัฐสภาควรอยู่ครบ 4 ปี และมีการเลือก
ตั้งตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ การเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอน และหลักการใน
รัฐธรรมนูญเพียงเพราะความคิดเห็นไม่ตรงกัน คนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง¹⁸

วันที่ 24 มกราคม 2526 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบก ออก
คำชี้แจงเรื่องการลาออกของวุฒิสมาชิกว่า คนได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐ
ธรรมนูญ โดยมุ่งหมายที่จะให้การปกครองของรัฐบาล เมื่อสิ้นบทเฉพาะกาลแล้ว มีเสรีภาพ
มั่นคง แต่พรรคการเมืองบางพรรคไม่เห็นด้วย และพยายามบิดเบือนว่าตนหวังจะ สร้าง
อำนาจให้วุฒิสมาชิกเพียงอย่างเดียว ตนจึงได้แถลงข้อเท็จจริง และลาออกจากตำแหน่งวุฒิ
สมาชิก เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2526 เพื่อให้ประชาชนทราบเจตนาของตน และไม่ได้ประ
สงค์ให้วุฒิสมาชิกอื่น ๆ ลาออกตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ตามพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ขอขอบ
พระคุณวุฒิสมาชิกฝ่ายทหารบกคนที่ได้ลาออกแล้ว แต่ขอรับรองวุฒิสมาชิกสังกัดกองทัพบก ซึ่ง
กำลังจะลาออกให้ระงับการลาออกไว้ เพื่อประโยชน์ของชาติ และสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อ
ประชาชน และขอยืนยันว่ากองทัพจะปกป้องคุ้มครองรัฐบาลให้บริหารประเทศอย่างมีเสรี
ภาพ เพื่อความมั่นคงของชาติตลอดไป

พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย พร้อม
ด้วยคณะได้นำรายชื่อสมาชิกสภาที่ร่วมลงรายชื่อ เพื่อขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญยื่นต่อ
พลตรีกระวี สุทัศน์ ณ อยุธยา เลขาธิการรัฐสภา โดยมีเหตุผลว่าเพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย
ที่ค้างอยู่เท่านั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการร่วมลงชื่อของวุฒิสมาชิก จากนั้นพันเอกพล
ได้เปิดเผยว่ารายชื่อที่ยื่นในครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 193 คน เป็นรายชื่อของวุฒิสมาชิก 48

¹⁷ สยามจดหมายเหตุ 8 (25 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม 2526) : 1.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

คน โดยได้แบ่งการรวบรวมรายชื่อออกเป็น 6 สายด้วยกัน ได้แก่ สายพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติประชาธิปไตย พรรคสยามประชาธิปไตย พรรคชาติไทย กลุ่มอิสระและสายวุฒิสมาชิก ส่วนเมื่อมีการเปิดประชุมรัฐสภาแล้วจะดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตามอย่างไรก็จะพิจารณาเรื่องอะไรบ้าง ต้องรอผลการประชุมระหว่างหัวหน้าพรรคทุกพรรคก่อน

นายมั่น พัทธินัย เลขาธิการพรรคสยามประชาธิปไตย แถลงว่า ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2526 ได้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างตัวแทนพรรคการเมืองหลายพรรค คือ พรรคสยามประชาธิปไตย ได้แก่ พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ ตัวแทนพรรคชาติประชาธิปไตย ได้แก่ นายปิยะ อังกินันท์ กรรมการบริหารพรรคชาติไทย ได้แก่ นายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ได้แก่ นายพิภพ อิศศิริตน์ รองหัวหน้าพรรคกลุ่มอิสระ ได้แก่ เรืออากาศตรีบุญยงค์ วัฒนพงศ์, ตัวแทนวุฒิสมาชิก ได้แก่ ร้อยตำรวจโท ช่างมธุธรรม และนายจารุบุตร เรืองสุวรรณ ตัวแทนฝ่ายทหาร ได้แก่ พลตรีระวี วันเพ็ญ

ที่ประชุมได้พิจารณาเกี่ยวกับรายละเอียดแก้ไขรัฐธรรมนูญ และได้ตกลงกันใน 3 ประเด็นคือ

1. ให้แก้ไขวิธีการเลือกตั้ง ส.ส. เป็นแบบแบ่งเขตเรียงหมายเลข แต่พรรคชาติไทย เสนอให้แก้ไขเป็นแบบแบ่งเขตหมายเลขเดียว
2. ให้วุฒิสมาชิกมีสิทธิประชุมร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล และร่างพระราชกำหนดต่าง ๆ
3. ให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ กับนายบรรหาร ศิลปอาชา เสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเรียกประชุมพรรคร่วมรัฐบาลว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ หากพรรคร่วมรัฐบาลไม่เห็นด้วยก็จะหาเสียงสนับสนุนจากวุฒิสมาชิกให้เพียงพอ เพื่อไม่ให้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องตกไปในสภา¹⁹

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 225.

วันเดียวกัน มีการประชุมพรรคประชาธิปไตย ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และสมาชิกส่วนใหญ่เห็นพ้องให้แก้ไขเฉพาะประเด็นการเลือกตั้ง เป็นแบบแบ่งเขตเรียงหมายเลข แต่ไม่เห็นด้วยกับการคงอำนาจวุฒิสมาชิกและให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2526 ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารและประสานงานฝ่ายวุฒิสมาชิก โดยมี ร้อยตำรวจโทชาญ ญูธรรม เป็นประธานที่ประชุม ได้พิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยให้กำหนดหนังกการกว้าง ๆ ไว้ เพื่อประสานงานกับหัวหน้าพรรคการเมืองดังนี้ การเลือกตั้งให้ใช้การแบ่งเขต แต่จะใช้วิธีรวมหมายเลข (หมายเลขเดียว) หรือเรียงหมายเลขก็ได้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองจะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งถึงที่หนึ่ง หรือไม่นั้นก็แล้วแต่เสียงส่วนใหญ่ในสภาว่าควรนำมาให้ใช้บังคับทันทีหรือรอไว้ก่อน ทั้งนี้ เพราะพรรคการเมืองเล็ก ๆ อาจอยู่ไม่ได้สำหรับอำนาจวุฒิสมาชิกนั้นที่ประชุมมีความเห็นว่าควรขยายอำนาจวุฒิสมาชิกออกไปเป็น 4 ปี โดยให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ลงมติการไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจในรัฐบาล และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ แต่จะไม่เข้าร่วมในการพิจารณาพระราชกำหนด ทั้งนี้เพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลและของประเทศ นอกจากนี้ที่ประชุมยังมีความเห็นว่า ข้าราชการประจำควรจะดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองได้ แต่มีเงื่อนไขว่า รัฐมนตรีที่มาจากข้าราชการไม่มีสิทธิพิเศษที่จะดำรงตำแหน่งบริหารในรัฐวิสาหกิจหรือมีสิทธิพิเศษเกินกว่าข้าราชการการเมืองที่มาจาก ส.ส. เว้นแต่กฎหมายรัฐวิสาหกิจจะกำหนดเอาไว้ว่าให้เป็นโดยตำแหน่ง และตามหลักการดังกล่าวที่ประชุมได้มอบหมายให้นายอมร จันทรสมบูรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา และพลโทประสิทธิ์ ใจชื่น ไปร่วมกันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติที่ฝ่ายพรรคการเมืองเสนอขึ้นมา

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2526 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม แถลงว่า พลโทชวลิต ยงใจยุทธ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก ได้ไปพบตนที่บ้าน และได้พูดถึงเรื่องการแก้รัฐธรรมนูญ ซึ่งตนมีความเห็นว่า ส่วนใหญ่คงจะไม่มีปัญหาแล้ว สำหรับเรื่อง

การคงอำนาจวุฒิสมาชิกนั้น คนไม่ขัดข้อง แต่ให้ลดจำนวนวุฒิสมาชิกลงจากที่มี 3 ใน 4 ของจำนวน ส.ส. เหลือประมาณ 2 ใน 3

นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แถลงถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับวุฒิสมาชิกว่า วุฒิสมาชิกควรจะมาจกประชาชนทุกสาขาอาชีพ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการเปิดประชุมสภาเพื่อขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ หัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งทางฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือในรายละเอียดกันก่อน ว่าควรจะแก้ไขอะไรบ้าง หากขอแก้ไขไม่ได้จะทำอย่างไรต่อไป และควรจะดำเนินการโดยเร็วที่สุด เพราะวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2526 จะเปิดประชุมสภาแล้ว

สำหรับการเคลื่อนไหวบีบบังคับให้เปิดประชุมสภา เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ แม้จะอ้างว่าเพื่อดำเนินการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงน่าจะอยู่ที่การยึดอำนาจวุฒิสมาชิก และให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2526 มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญครั้งที่ 1/2526 ซึ่งเป็นวันแรกของการประชุมสภาสมัยวิสามัญฯ ตึกรัฐสภา ปรากฏว่ามีกลุ่มพลังต่าง ๆ ประมาณ 500 คน มาชุมนุมที่บริเวณรัฐสภา เพื่อสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายหนึ่งสนับสนุนให้แก้ไขทั้ง 3 ประเด็น ทั้งในการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ คงอำนาจวุฒิสมาชิกและให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ แต่อีกฝ่ายแก้ไขเฉพาะประเด็นการเลือกตั้งเท่านั้น

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2526 พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมยื่นต่อเจ้าหน้าที่รัฐสภา

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่ พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ เสนอต่อรัฐสภามีหลักการดังนี้คือ

1. เสนอให้มีการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตเรียงหมายเลข ส่วนผู้สมัครเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง และให้กำหนดพรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะมี
2. ให้คงอำนาจวุฒิสมาชิกอีก 4 ปี โดยยกเลิกเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในกรณีพิจารณา ร่าง พ.ร.บ. อันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพิจารณา ร่างพระราชกำหนด
3. ให้ข้าราชการประจำได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองได้ โดยจะต้องเป็นวุฒิสมาชิกด้วย นอกจากนี้ได้เสนอให้ลงมติโดยการลงคะแนนลับ

พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย แถลงว่า มี ส.ส. ร่วมลงชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญจากแทบทุกพรรค ทั้งอิสระ ชาติประชาธิปไตย ประชาธิปไตย สยามประชาธิปไตย และประชารไทย โดยเป็น ส.ส. จากประชารไทย 33 เสียง นอกนั้นก็เหลือ 80 เสียงมาจากพรรคข้างต้น

อนึ่ง ก่อนที่จะมีการเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้มีการประชุมร่วมกันของกลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ประเด็น ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมี อาทิเช่น พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ นายประมวล กุลมาตย์ ส.ส. ชุมพร นายวัฒนา อิศวเหม ส.ส. สมุทรปราการ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชารไทย นายอมร จันทรสมบูรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาในฐานะวุฒิสมาชิก รวมทั้งพันเอกประสิทธิ์ นาวาวีพันธ์ ซึ่งพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก มอบหมายให้มาประสานงาน

การประชุมดังกล่าว ได้มีการต่อรองเงื่อนไขบางประการ จนกระทั่งเป็นที่ตกลง คือ ประเด็นการให้ข้าราชการประจำมาเป็นรัฐมนตรีได้จะต้องเป็นวุฒิสมาชิกก่อน 12 กุมภาพันธ์ 2526 พลโทชวลิต ยงใจยุทธ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายยุทธการ แถลงถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ขัดแย้งกันอยู่ว่า ความคิดเห็นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของฝ่ายทหารนั้น ได้เสนอมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่ได้เริ่มกันในปัจจุบันนี้ โดยเห็นว่ารัฐธรรมนูญปัจจุบันขัดขวางนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ซึ่งปรารถนาจะให้พวชนชาวไทยส่วนใหญ่มิมีสิทธิมีเสียงในการเป็น

เจ้าของประเทศโดยสมบูรณ์ มีส่วนร่วมในการปกครองและได้ผลประโยชน์จากแผ่นดิน ในลักษณะที่เป็นธรรม โดยฝ่ายทหารจะยึดถือการปฏิบัติบนพื้นฐานแห่งสันติ ความออมช่อม การประนีประนอม และประสานประโยชน์ที่กล่าวกันว่ากองทัพจะขยายขอบเขตการปฏิบัติออกไป นอกเหนือจากสิ่งที่พูดมานานแล้ว จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับกองทัพภกในปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ทหารเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น และยินดีที่จะประสานความคิด เพื่อไปสู่จุดที่ปรารถนาร่วมกัน

พลโทชวลิต ยงใจยุทธ ชี้แจงถึงทัศนคติของกองทัพภกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ในวิธีการเลือกตั้งนั้น กองทัพไม่เห็นด้วยกับวิธีการเลือกตั้งแบบรวมเขตหมายเลขเดียว ที่จะทำให้เกิดสภาพของความไม่สงบเรียบร้อย การเผชิญหน้าและการต่อสู้ในสิ่งไม่สมควร ตลอดจนปรารถนาที่จะได้คนดีอย่างแท้จริง ได้รับเลือกเข้ามาตามความปรารถนาของประชาชนเป็นหลัก²⁰

สำหรับวุฒิสมาชิกนั้น กองทัพปรารถนาจะให้เป็นผู้แทนของปวงชนอย่างแท้จริง โดยได้รับการเลือกตั้งมาจากบุคคลทุกกลุ่มทุกอาชีพ และเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้ง ตนอยากจะให้ทุก ๆ ฝ่ายขจัดความรู้สึกที่ว่า วุฒิสมาชิกนั้นจะต้องเป็นฝ่ายทหาร หรือบุคคลในเครื่องแบบ และจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลทุกขั้นตอน แต่กองทัพภกปรารถนาจะให้วุฒิสมาชิกเป็นผู้แทนปวงชนอย่างแท้จริง

สำหรับการให้ข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรี ก็เพื่อให้รัฐบาลมีบุคลากรส่วนหนึ่งซึ่งรอบรู้ในกลไกของการปฏิบัติงานอย่างดียิ่ง มีโอกาสเข้ามารับใช้ประเทศชาติ

นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้กล่าวว่า ตนสนับสนุนการเมืองในระบบพรรค เพราะพรรคของตนไม่เคยมีนายทุน เป็นพรรคที่ตั้งขึ้นมาด้วยนักการเมืองอุดมการณ์ออกจากพรรคใหม่มาขึ้นด้วยลำแข้งของตน ความจริงถ้าพลเอกเกรียงศักดิ์

²⁰"ความเคลื่อนไหวทางการเมือง" สยามจดหมายเหตุ 8 (1-7 เมษายน 2526) : 368.

ขณะนั้นเห็น ออกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองผสมกับรัฐธรรมนูญปี 2521 ระบบพรรคคงจะดีขึ้นกว่านี้มาก แต่เพิ่งมาออกตอนกลางปี 2524 ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัวเลย สำหรับเรื่องวุฒิสมาชิกขออำนาจบ้างคนเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้าไม่มีวุฒิสมาชิกแล้วเสถียรภาพของรัฐบาลก็จะไม่มี หลังจากเลือกตั้งปี 2526 คงไม่มีพรรคใดคุมเสียงข้างมากสำเร็จ รัฐบาลต้องประกอบด้วยพรรคเล็กพรรคน้อยล้มลุกคลุกคลานเหมือนช่วงปี 2518²¹

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2526 กองทัพบกได้เผยแพร่แถลงการณ์เรื่อง "แนวทางของกองทัพในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ" ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2526 แก่สมาชิกวุฒิสภา มีสาระสำคัญเพื่อชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ ที่ต้องการไปสอดคล้องกับการปฏิบัติตามนโยบาย 66/2523

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2526 สภาลงมติรับหลักการร่าง พ.ร.บ.แก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับที่พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ เสนอด้วยคะแนนเสียง 295 เสียง ไม่รับหลักการ 128 เสียง งดออกเสียง 19 เสียง บัตรเสีย 2 ใบ และในวันที่ 16 มีนาคม 2526 มีการประชุมสภาสมัยวิสามัญ ครั้งที่ 7/2526 เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ผลปรากฏว่ามีสมาชิกเห็นชอบให้ผ่าน 254 เสียง ซึ่งไม่ถึงกึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภา คือ 264 เสียง จากนั้นที่ประชุมก็ได้พิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอ และมีมติเห็นชอบ 159 เสียง ซึ่งไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ร่างทั้ง 2 จึงต้องตกไป อนึ่ง ก่อนหน้าที่จะมีการประชุมพิจารณาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว ได้เกิดเหตุการณ์วุ่นวายขัดแย้งทางการเมืองพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายกรรมกร นักศึกษาและพรรคการเมืองบางพรรค เช่น พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย พรรคประชาธิปไตย เป็นต้น ได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยมีมุงเป้าโจมตีไปที่กองทัพกว่าจะนำเอาระบบเผด็จการกลับเข้ามาใช้

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ได้เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ฉบับประจำวันที่ 15 มีนาคม 2526 โจมตีกลุ่มบุคคล ซึ่งหมายถึงทหาร

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ที่พยายามจะนำเอาระบอบการปกครองไปสู่ความเป็นคอมมิวนิสต์ โดยกล่าวหาว่าทหารมีแผนการที่จะสร้างระบบการเมืองต่าง ๆ ตามรูปแบบของการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกตั้งและการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่ภายหลังกองทัพก็ได้ปฏิเสธ และกล่าวว่าเป็นเรื่องไร้สาระ

จากลำดับเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นบทบาทของคณะทหารที่ต้องการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประการสำคัญ 3 ประการคือ

1. จากการแก้ไขระบบการเลือกตั้งให้หันไปใช้ระบบเดิม แทนที่จะใช้ระบบใหม่
2. การคงอำนาจวุฒิสมาชิกให้มีอำนาจที่ทัดเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. การเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำเข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองได้

ผู้นำทหารแสดงท่าทีอย่างชัดเจน ต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็ผลเอกอาทิพย์ กำลิ่ง เอก พลโทชวลิต ยงใจยุทธ และพลตรีพิจิตร กุลละวณิช ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำที่สำคัญในกองทัพที่เข้ามามีบทบาทต่อรัฐบาล เหตุผลสำคัญที่ทหารยกเป็นข้ออ้างในการเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น แม้ทหารจะไม่อ้างโดยตรงว่า เพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 แต่จากการสัมภาษณ์หลายครั้ง และเนื้อหาหลายประการที่ทหารนำยกเอามาเป็นข้ออ้าง และเป็นข้อยืนยันในการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว นั้น เป็นสิ่งที่วิเคราะห์ได้ว่าได้มีความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ดังจะเห็นได้จาก "สำนักองทัพบกถึงพี่น้องประชาชน เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ" ตอนหนึ่งความว่า²²

"...กระผมพลโทชวลิต ยงใจยุทธ มาพบกับท่านในนามของกองทัพบก โดยท่านผู้บัญชาการทหารบก พลเอกอาทิพย์ กำลิ่ง เอก มอบหมายและระบุด้วยว่าจะเป็นการทำความเข้าใจในปัญหาแก้ไขรัฐธรรมนูญของกองทัพบกเป็นครั้งสุดท้าย มีความในบางตอนว่า

²² "สมุทปกขาวเดิมพันด้วยกองทัพ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (20 มีนาคม 2526) : 6.

จุดมุ่งหมายของกองทัพบก ได้ยื่นหยัดประกาศมาอย่างชัดเจน เป็นเวลายาวนานมาแล้วคือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับทั้งปวงที่ขัดขวางเสรีภาพของบุคคล และสร้างสรรค์ให้เกิดอธิปไตยของปวงชนที่แท้จริงในปัจจุบันและอนาคต ไม่ว่าสถานการณ์การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้จะมีผลออกมาอย่างไร กองทัพบกจะยืนเคียงข้างประชาชน และจะต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของบุคคลและอธิปไตยของปวงชนให้ปรากฏเป็นจริง เพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่สมบูรณ์ให้เป็นผลสำเร็จตามความปรารถนาของประชาชนชาวไทยให้จงได้

ข้อเสนอประการแรกของกองทัพในการแก้ไขวิธีการเลือกตั้ง เป็นเรื่องโดยตรงของหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย ในเรื่องเสรีภาพทางความคิด ซึ่งผู้บัญชาการทหารบกได้กล่าวมาแล้วว่า "เสรีภาพทางความคิดเป็นรากฐานของเสรีภาพทั้งปวง เมื่อตัดเสรีภาพของประชาชนถึงระดับนี้ เราจะพูดถึงประชาธิปไตยกันได้อย่างไร" วิธีการเลือกตั้งที่ได้กำหนดไว้เดิม เป็นการตัดเสรีภาพของประชาชนอย่างถึงที่สุด การยื่นหยัดของกองทัพบกในข้อเสนอนี้ได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่ายโดยไม่มีข้อขัดแย้ง..."

เป็นการแปลกอย่างที่สุดที่กลุ่มผู้มีความเห็นตรงข้ามกับกองทัพบกกลับเห็นด้วยกับข้อเสนอของกองทัพบกในประเด็นแรก แต่กลับปฏิเสธประเด็นอื่น ๆ..

ข้อเสนอของกองทัพบกในประการที่สอง อันเกี่ยวกับการยกฐานะของวุฒิสมาชิก ให้เป็นผู้แทนปวงชนที่แท้จริง และข้อเสนอในประการที่สามอันเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้รัฐบาลได้มีโอกาสอันกว้างขวางในการเลือกกลุ่มผู้บริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ และจริงจัง ล้วนมีความสัมพันธ์กับข้อเสนอในประเด็นแรกทั้งสิ้น

"...ข้อเสนอของกองทัพบกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือข้อเสนอที่มุ่งขยายอธิปไตยและขยายเสรีภาพของบุคคล เป็นข้อเสนอ ซึ่งอยู่บนหลักและแนวทางปฏิบัติของเหตุและผล การเคารพในความคิดของผู้อื่น การอมชอม การประสานประโยชน์ และการปฏิบัติทั้งปวงอย่างสันติ ตามครรลองแห่งกฎหมาย หากข้อเสนอนี้ได้รับการบิดเบือนว่า เห็นข้อเสนอนั้นจะนำมาซึ่งการปกครองในระบบเอเบศด็จการก็เป็นสิ่งที่น่าเสียใจเป็นอย่างยิ่ง"

ในตอนท้ายของ "สำนักงอทพบกถึงพี่น้องประชาชนเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้นำเอาคำสั่งที่ 66/2523 มาตีพิมพ์อย่างละเอียดเอาไว้ด้วย

การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ตกไป การที่บทบัญญัติมาตรา 5 ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดข้อความว่า "เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปหลังจากครบกำหนดแปดปี นับตั้งแต่วันแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิและอำนาจบางอย่าง เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร"²³ ร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ต้องตกไป เพราะมีเสียงสนับสนุนแค่ 254 เสียง เท่านั้น²⁴ ส่วนร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคกิจสังคม เรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งร่างนี้ตกไปเพราะมีเสียงสนับสนุนเพียง 159 เสียงเท่านั้น²⁵

กรณีคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของนายวีระ มุสิกพงศ์

นายวีระ มุสิกพงศ์ ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529²⁶ และได้รับการคัดเลือกในนามตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยได้รับแต่งตั้งให้เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2529²⁷ คดีของนายวีระ เกิดจากคำปราศรัยของนายวีระ มุสิกพงศ์ ที่ไปช่วยลูกพรรคหาเสียงที่อำเภอเหล่าปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2529 นายวีระ มุสิกพงศ์ ได้กล่าวคำปราศรัยหาเสียงต่อประชาชนที่อำเภอเหล่าปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ 13 กรกฎาคม 2529 ได้กล่าวถ้อยคำดังนี้

²³"วิกฤติการณ์รัฐธรรมนูญ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (13 มีนาคม 2526):

2.

²⁴"รัฐธรรมนูญฉบับ "อภัยศ" ผ่านวาระสาม," เล่มเดียวกัน, หน้า 5.

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

²⁶"รายชื่อและรูปถ่าย ส.ส. 72 จังหวัด" ไทยรัฐ (29 กรกฎาคม 2529) :

6-7.

²⁷"ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี," ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 103, ตอนที่ 142 (11 สิงหาคม 2529) : 4.

"...ผมถ้าเลือกเกิดเองได้ ผมจะไปเลือกเกิดทำไมเป็นลูกชวานาจังหวัดสงขลา จะไปเลือกเกิดอย่างอื่นทำไม ถ้าเลือกเกิดได้ก็เลือกเกิดมันใจกลางพระบรมมหาราชวังนั้น ออกมาเป็นพระองค์เจ้าวีระชะกะทั้งหมดเรื่อง ไม่จำเป็นจะต้องออกมาเป็นตากแดดพุทให้พี่น้องฟัง เวลาอย่างนี้เที่ยง ๆ ก็เข้าห้องเห็น เสวยเสร็จ ก็บรรทมไปแล้ว ตื่นอีกทีก็บ่ายสามโมง ที่มายืนกราบแดดอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะเลือกเกิดไม่ได้..." และที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กล่าวถ้อยคำดังนี้ "...เรื่องที่เกิดขึ้น นายวีระ เลือกไม่ได้ นายพรเทพ ก็เลือกไม่ได้ว่าจะขอเกิดบุรีรัมย์ ถ้าคนเราเลือกที่เกิดได้ ผมทำไมจะไปเกิดเป็นลูกชวานาสงขลา ให้มันโง่จนทุกวันนี้ ไม่เลือกเกิดมันใจกลางพระบรมมหาราชวังไม่ดีหรอก เป็นพระองค์เจ้าวีระไปแล้ว ถ้าเป็นพระองค์เจ้าปานนี้ก็ไม่น่ายืนพุทให้คอแหบคอแห้ง นี้เวลาก็ตั่ง 6 โมงครึ่ง ผมเสวยน้ำจันทร์ให้มันสบายใจไม่ดีกว่าเรอะ มายืนพุทนี้ก็เมื่อยพระขงเต็มทีแล้วนะ..."²⁸ ซึ่งเป็นการกล่าวถ้อยคำที่ละเมิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 จากคำกล่าวนี้ วุฒิสมาชิกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วยนายชวชิต รุ่งแสง นายสิงห์โต จ่างตระกูล และนายสรวง อักษรานูเคราะห์ ได้ร่วมกันเสนอญัตติควนต่อวุฒิสภา เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม เรงจัดรัฐบาลให้ดำเนินคดีกับนายวีระ มุสิกพงศ์ เหตุการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบกระเทือนอย่างมากก็เพราะญัตติดังกล่าวได้รับการเซ็นชื่อรับรองสนับสนุนญัตติ โดยวุฒิสมาชิกสายทหารคนสำคัญ ๆ หลายคน คือ พล.ท. พิจิตร กุลละวณิชย์ พล.ท.สุนทร คงสมพงษ์ พล.อ.จุกุไท แสงทวีป พล.ท.รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ พล.ท.วัฒนชัย วุฒิสิริ²⁹ และวุฒิสมาชิกสายทหารระดับ 4 พลเอก ได้ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสอบเพิ่มคือ พล.อ.อาทิตย์ กาลังเอก พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ นอกจากนั้นยังมี พล.อ.ปิ่น ธรรมศรี พล.ท.วัฒนชัย วุฒิสิริ และ พล.ท.นพ พินสายแก้ว เมื่อคำให้การของสมาชิกสายทหารหนักแน่นเช่นนี้ ในที่สุดนายวีระ ก็ได้ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

²⁸"พระองค์เจ้าวีระ เสวยน้ำจันทร์ดีกว่า" หลักไท 5 (4 กันยายน 2529) : 19-20.

²⁹"สอบ 4 ปีก คดีพระองค์เจ้าวีระ," หลักไท 5 (9 ตุลาคม 2529) : 19.

ทรงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2529³⁰ ก่อนที่ฝ่ายค้านจะยื่นญัตติเปิดอภิปราย ไม่ไว้วางใจภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งตรงกับวันที่ 27 สิงหาคม 2529 และเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายวีระ จึงได้ลาออก และเนื่องจากการพิจารณาคดีอาญานายวีระ มุกลิกพงษ์ ยังอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา จึงต้องขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรผลการลงมติปรากฏว่าที่ประชุมมีมติอนุมัติด้วยคะแนนเสียง 112 ต่อ 35 เสียง³¹ และเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาตามคำฟ้องของพนักงานอัยการ ระบุว่าตามคำปราศรัยของนายวีระ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2529 นั้นจำเลยได้ทำการโฆษณาหาเสียง เป็นการพูดโฆษณาเปรียบเทียบกับละเมิดหมิ่นประมาทพระบรมเดชานุภาพ ดูหมิ่นใส่ความ หมิ่นประมาท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ พระมหากษัตริย์สมเด็จพระราชินีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลปัจจุบันและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ซึ่งเป็นองค์รัชทายาททั้งนี้ เพราะพระบรมมหาราชวังและเป็นพระองค์เจ้าที่จะต้องเป็นพระมหากษัตริย์ และเป็นพระราชโอรส หรือพระธิดาของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นรัชทายาทเท่านั้น ที่จำเลยกล่าวถึงเกิดใจกลางพระบรมมหาราชวังเป็นพระองค์เจ้ามีความหมายพระมหากษัตริย์ พระราชินี และรัชทายาทดังกล่าวข้างต้น

ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 122 และ มาตรา 91 ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519 กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 มาตรา 6³²

³⁰"ปชป.-จี 3 รมต.คลัง สันบัลลังก์"เปรม 5," มติชนสุดสัปดาห์ 7 (28 กันยายน 2529) : 7.

³¹สยามจดหมายเหตุ 11 (3-9 ตุลาคม 2529) : 1101.

³²"พระองค์เจ้าวีระ ศาลว่าคดีมีมูล," หลักไท 5 (27 พฤศจิกายน 2529) :

กรณีคณะกรรมการวิสามัญตั้งบราชการลับของกองทัพบก

การตั้งงบประมาณทางทหารเป็นการกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของทหารและกองทัพจากการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2530 โดยคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งบราชการลับของกองทัพบกจำนวน 4 ล้านบาท จากบราชการลับทั้งสิ้น 289 ล้านบาทพิเศษ ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2529 ลงวันที่ 22 เดือนเดียวกัน ทางกองทัพบก โดยกระทรวงกลาโหมได้เสนอ ขอแปรญัตติตั้งบราชการลับเพิ่มเข้ามาจำนวน 53 ล้านบาท แต่กรรมการฯ ส่วนใหญ่อนุมัติให้เพียง 12 ล้านบาท ต่อจากนั้น พล.เอกชวลิต ยงใจยุทธ มีหนังสือถึงกรรมการวิสามัญฯ พิจารณางบ 2530 เพื่อขอเจรจาเรื่องงบลับที่หอประชุมกองทัพบก³³ โดยการประชุมครั้งนี้มีทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวุฒิสมาชิกเข้าร่วมประชุมด้วยประมาณ 30 นาย³⁴ คือ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ พล.อ.วันชัย เรืองตระกูล พล.ท.จรวบ วงสายัณห์ พล.ท.ปัญญา สิงห์ศักดิ์ พล.ท.งามพล นุตสถิตย์ พล.ท.อรุณ ปรีวัชรธรรม พล.ต.มงคล อัมพรพิสิฎฐ์ ฯลฯ และฝ่ายคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ร่วมทั้งหมด 26 คน³⁵ นายตามใจ ช่างโต พล.อ.มานะ รัตนโกเศศ พล.ต.ท.จรัส มังคลารัตน์ นายบุญชู วิจารณ์เสถียร ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง นายอานวย ยศสุข นายสัมพันธ์ เลิศนุวัตร นายบรรหาร ศิลปอาชา³⁶ ฯลฯ จากคำกล่าวของพล.เอกชวลิต ยงใจยุทธ "ผมเองได้พูดจาไปก็คงได้รับทราบแล้วว่ากองทัพบกไม่ได้คิดถึงเงิน 4 ล้านบาท ที่ถูกตัดหรือ 12 ล้านบาท เลย เรามองปัญหาด้วยความเข้าใจกันเป็นหลัก เงิน 4 ล้านบาท 12 ล้านบาทหรือ 53 ล้านมันมีคุณค่าน้อยมากเมื่อเทียบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศชาติที่พวกเราจะต้องร่วมมือหาความ

³³ "ทำไมต้องสงวนคำแปรญัตติ กรณีตั้งบราชการลับ ทบ." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 33 (7-13 ธันวาคม 2529) : 4.

³⁴ "บักจิวเรียกกรรมการทบ....," สยามรัฐ 37 (9 ธันวาคม 2529) : 1, 14 และ "บักจิวขอชี้แจงงบประมาณลับ" ไทยรัฐ (9 ธันวาคม 2529) : 1, 6.

³⁵ "กรรมการเมิน "ศักดิ์ศรี" พบบักจิวเพียบ," สยามรัฐ (10 ธันวาคม 2529) : 1, 6.

³⁶ จูบปากกันแล้ว คณะ ส.ส.-บักจิว," ไทยรัฐ (10 ธันวาคม 2529) : 1, 20.

เข้าใจเพื่อความผาสุกของส่วนรวม"³⁷ และเมื่อเปิดประชุมพิจารณาขบประมาทวาระสองและสาม ในวันที่ 11 ธันวาคม 2529 ขบวนการลับของทหารบกได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรด้วยเสียงท่วมท้น 171 ต่อ 53³⁸

การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

สาเหตุที่จะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายชวน หลีกภัย เคยรับอย่างตรงไปตรงมาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี 2530 ว่าโดยแท้จริงแล้วประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้นในรัฐสภา ถ้าหากไม่ได้รับมอบหมายจากประธานวุฒิสภา ซึ่งเป็นประธานรัฐสภาโดยตำแหน่ง แม้กระทั่งการเสนอของขบประมาทเพื่อการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่สามารถกระทำได้³⁹

ประเด็นสำคัญของการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้มีประเด็นเดียวคือ การแก้ไขมาตรา 75 ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา กับแก้ไขมาตรา 144 ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลม

สำหรับเหตุผลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะตำแหน่งประธานรัฐสภาไม่สอดคล้องกับหลักการแห่งระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตำแหน่งประธานรัฐสภาควรเป็นผู้ที่ประชาชนเลือกตั้งมาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ จะนำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร⁴⁰

³⁷ "ผมต้องการเสริมบารมีให้ "บิ๊กจิว," มติชนสุดสัปดาห์ 7 (21 ธันวาคม 2529) : 10-11.

³⁸ "งบลับ ทบ.ผ่านสภาสะดวก.." สยามรัฐ (12 ธันวาคม 2529) : 1,16.

³⁹ "ศึกชิงอำนาจ ชวน-อุกฤษ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 33 (18-31 มกราคม 2529) : 4-5.

⁴⁰ ข่าวสารรัฐสภา 11 (15 พฤษภาคม 2528) : 9.

นายมารุต บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ส.ส.กรุงเทพมหานคร (ประชาธิปัตย์) อภิปรายว่า⁴¹ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติให้รัฐสภาประกอบไปด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร และให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา แต่เนื่องจากประธานสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จึงเป็นตัวแทนที่แท้จริงของปวงชนชาวไทย แต่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา จึงเป็นการผิดจากเจตนาของประชาชน โดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และประธานวุฒิสภามาเป็น รองประธานรัฐสภา นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังได้บัญญัติให้นำข้อบังคับของการประชุมวุฒิสภามาใช้ในการประชุมรัฐสภา จึงสมควรแก้ไขใหม่ โดยให้นำข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาใช้ในการประชุมรัฐสภาแทนด้วย

ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ส.ส.ราชบุรี พรรคชาติไทย อภิปรายว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นไปเพื่อให้สมเจตนาารมณ์ของประชาชนไปโดย และให้เป็นไปตามสัญญาประชาคมที่ได้ให้ไว้แก่ประชาชน ที่ผ่านมาประธานรัฐสภา ซึ่งเป็นประธานฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถจะควบคุมฝ่ายบริหารได้ เพราะวุฒิสมาชิกต้องทำตามโศโดยไม่ใช่ดุลยพินิจ ฉะนั้นจึงเป็นอุปสรรคในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งหากเป็น ส.ส.แล้ว จะใช้เสียงอย่างมีอิสระและมีเหตุผล และ ส.ส.มีจำนวนถึง 347 คน ในขณะที่วุฒิสมาชิกเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งมา มิได้เป็นผู้แทนปวงชนที่แท้จริง และมีจำนวนเพียง 260 คน

นายอุทัย พิมพ์ใจชน ส.ส.ชลบุรี หัวหน้าพรรคก้าวหน้า อภิปรายว่า หากระบบการเมืองยังไม่เป็นระบบที่ถูกต้อง ปัญหาอื่น ๆ ก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ อารยประเทศให้ประธานรัฐสภามาจากการเลือกตั้ง การเลือกตั้งถือเป็นสัญลักษณ์ของประชาธิปไตย ประเทศที่ล้มจมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ปกครองแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือเป็นเผด็จการไม่เคยปรากฏว่าประชาธิปไตยทำให้ประเทศล้มจม

⁴¹"การประชุมรัฐสภา," สยามจดหมายเหตุ 11 (24-30 ตุลาคม 2530) :

นายสมัคร สุนทรเวช ส.ส.กรุงเทพมหานคร หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
อภิปรายว่า วุฒิสภาตั้งขึ้นเพื่อค้ำจุนความมั่นคงให้รัฐบาล ดังจะเห็นได้ว่าการก่อการกบฏ
ขึ้นถึง 2 ครั้ง แต่ไม่สำเร็จ เพราะแม่ทัพนายกองมีความโยงใยในรัฐบาล การเสนอแก้ไข
รัฐธรรมนูญครั้งนี้ วุฒิสภาก็มีเหตุผลที่จะไม่เห็นด้วย ในขณะที่ ส.ส. ก็มีเหตุผลที่ถูกต้อง
เช่นกัน แต่ถ้าแก้ไขไม่ได้ในครั้งนี้ ก็มีเวลาที่จะพิจารณาแนวทางกันต่อไป

อนึ่ง ในการอภิปรายดังกล่าว ฝ่ายคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวุฒิสมาชิก อภิปรายไม่เห็นด้วยกับร่างการแก้ไขครั้งนี้ เพราะวุฒิสภามีส่วน
ร่วมในการทำงานของรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎรอย่างมาก และเป็นที่ยอมรับว่าวุฒิสภา
สามารถถ่วงดุลองคมนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธาน
รัฐสภาเป็นสิ่งที่สมควรอยู่แล้ว เพราะประธานวุฒิสภาไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด จึง
สามารถรักษาความเป็นกลางได้อย่างเคร่งครัด เมื่อมีการประชุมร่วมกันและในปัจจุบัน
ประธานรัฐสภายังต้องต้อนรับแขกเมือง จึงต้องใช้ผู้มีความเหมาะสม ซึ่งนายอุกฤษ
มงคลนาวิน ประธานรัฐสภาคนปัจจุบันนี้มีความเหมาะสมอยู่แล้ว และไม่เคยทำความเสีย
หายใด ๆ ให้เกิดขึ้น นอกจากนั้นประธานรัฐสภาต้องมีการกิจอันสำคัญต่อประเทศ เช่น
การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การประกาศสงคราม และการทำงานในตำแหน่ง
นี้จะต้องมีความต่อเนื่อง หากให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งแล้วอาจมีปัญหาใน
กรณีมีการยุบสภา ดังนั้นจึงไม่สมควรสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว⁴²

พล.ร.อ.สนธิ บุญยชัย วุฒิสมาชิก ได้แสดงทรรศนะดังนี้ ไม่เห็นด้วยที่จะให้มี
การแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็น ที่ประธานรัฐสภาจะต้องมาจากประธานสภาผู้แทนราษฎร
เพราะไม่ใช่เรื่องแปลกที่ประธานวุฒิสภา จะทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ถ้าผู้ที่ทำหน้าที่นั้นมีความ
สมบัติพอ ถึงแม้ตัวหนังสือจะเขียนไว้ก็ไม่สำคัญเท่ากับตัวบุคคลที่มีความสามารถพร้อมทั้งใจ
และกาย⁴³

⁴² "ไปดูเขาเล่นปาหึกการเมือง แก้วรัฐธรรมนูญที่รัฐสภา," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
33 (26 ตุลาคม-1 พฤศจิกายน 2529) : 5-7.

⁴³ วุฒิสภาคนร่วมแสบแก้รัฐธรรมนูญ," มติชนสุดสัปดาห์ 7 (26 ตุลาคม 2529) : 6.

ผลการลงมติในวาระรับหลักการของการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ปรากฏว่าที่ประชุมลงมติรับหลักการ 256 เสียง ไม่รับหลักการ 164 เสียง และงดออกเสียง 15 เสียง จึงมีผลให้พระราชบัญญัติดังกล่าวต้องตกไปเนื่องจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่าในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ต้องมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาขณะนั้น คือจะต้องมีเสียงไม่น้อยกว่า 304 เสียง⁴⁴

สรุป

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ละสมัยที่ผ่านมา นั้น มีหลักการสำคัญ เพื่อให้วุฒิสภาเป็นสภาที่ช่วยกลั่นกรองงานของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปด้วยความรอบคอบ

สำหรับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในปัจจุบัน ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ในระยะ 4 ปีแรก นับแต่วันแต่งตั้งวุฒิสมาชิก คือนับจากวันที่ 22 เมษายน 2522 ให้ใช้บทเฉพาะกาล ซึ่งให้อำนาจของวุฒิสภามีอำนาจเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับเรื่องที่จะพิจารณาโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ เป็นต้น การกำหนดเช่นนี้ก็เพื่อให้รัฐบาลมีความมั่นคง วุฒิสภาเป็นพี่เลี้ยงให้กับรัฐบาล ภายหลังจากที่บทเฉพาะกาลสิ้นสุดลงวันที่ 22 เมษายน 2526 เป็นการลดอำนาจของวุฒิสกาลงบ้าง คงเหลือไว้เฉพาะการประชุมร่วมกันตามมาตรา 143 ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ เป็นต้น

ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 การแทรกแซงทางการเมืองของทหารต่อระบบการเมืองเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีทฤษฎี แก่คิดในการ

⁴⁴ "การประชุมรัฐสภา," สยามจดหมายเหตุ, หน้า 1183.

แทรกแซง เพื่อยืดต่อ เวลาการมีอำนาจของฝ่ายทหาร โดยมีลักษณะของการแทรกแซงพอที่จะพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

วุฒิสมาชิกสายทหารส่วนใหญ่ไม่นิยมการแทรกแซงทางการเมืองด้วยวิธีการปฏิวัติรัฐประหาร ยึดอำนาจ เห็นได้จากการที่พันเอกมณูญ รูปขจร กับพวก ได้พยายามใช้กำลังเข้ายึดอำนาจ และต้องพ่ายแพ้กลายเป็นกบฏไปในที่สุด เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 โดยการปราบปรามของทหารด้วยตนเอง ซึ่งคณะผู้ปราบปรามกบฏในครั้งนั้นส่วนใหญ่เป็นทหารที่ดำรงตำแหน่ง เป็นวุฒิสมาชิก

ใช้วิธีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่สถาบันทหารต้องการให้ผ่านกระบวนการทางรัฐสภา โดยกระทำเป็นระบบและกระบวนการ มีเหตุและผล เมื่อไม่ได้ผลตามที่ฝ่ายตนต้องการก็มีได้นำไปสู่การปฏิวัติรัฐประหาร ใช้กำลังยึดอำนาจแต่ประการใด ยอมรับความพ่ายแพ้ตามกติกากฎการเมืองการปกครอง เช่น การเสนอขอแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องของวิธีการเลือกตั้ง การคงอำนาจของวุฒิสมาชิกให้ทัดเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองได้ เป็นต้น

สถาบันทหารยังคงเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็ง มากกว่าสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ เห็นได้จากกรณีวุฒิสมาชิกสายทหาร บีบบังคับให้นายวีระ มุสิกพงศ์ ต้องลาออกจากการเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ การเสนอของบราชการลับเพิ่มของกองทัพบกภายหลังจากที่ถูกตัดไปบางส่วน และความล้มเหลวของสถาบันพรรคการเมืองในการเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมานี้ นับว่าเป็นผลดีในแง่ที่ว่าทำให้สถาบันทางการเมือง คือ พรรคการเมือง รัฐสภา ได้มีการพัฒนาไปในแนวทางของระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น แม้ว่าสถาบันทหารจะเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็งมากที่สุด แต่จากการเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญของวุฒิสมาชิกสายทหาร ไม่ประสบความสำเร็จ ก็แสดงให้เห็นว่าสถาบันพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง.